

Bestrijdingsmiddelen in drinkwater blijft een groot probleem

**Pesticide
Action
Network**
Netherlands

Inleiding

In Nederland wordt ongeveer 2/3^e van het drinkwater uit grondwater gewonnen. De rest komt uit oppervlaktewater, al dan niet na infiltratie, zoals in de duinen. In totaal wordt in Nederland 1,1 miljard kubieke meter drinkwater per jaar geproduceerd. Bij de innamepunten voor oppervlaktewater werd in 2017 in 30 gevallen de drinkwaternorm overschreden. Het gaat om 7-12 bestrijdingsmiddelen die een probleem veroorzaken. In 2013 was dit nog in 20 gevallen. Een groeiend probleem dus. Het kabinet wil het aantal overschrijdingen in oppervlaktewater in 2023 met 95% reduceren. Een doeltreffend plan om dit te realiseren ontbreekt nog. Voor grondwater is het beleid dat de kwaliteit niet achteruit mag gaan. Maar omdat het grondwater niet stelselmatig wordt bemonsterd, is volgens de 'Tussen evaluatie PBL' uit 2019 onduidelijk of de kwaliteit niet achteruit gaat. Een miskend probleem zijn ook de schadelijke afbraakproducten van bestrijdingsmiddelen die via sluipwegen in de regels toch in hoge concentraties in het drinkwater kunnen belanden.

Wetgeving en sluipwegen

De Europese wetgeving hanteert redelijk strenge normen voor drinkwater, 0,1 microgram per liter (en 0,5 ug/L voor het totaal aan aangetroffen bestrijdingsmiddelen). Dit is enerzijds een niveau uit voorzorg (drinkwater moet schoon zijn), anderzijds een niveau op basis van de technische analysemogelijkheden van enkele decennia geleden. Het zou aan te bevelen zijn dit niveau te verlagen nu de laboratoria gevoeliger methoden in huis hebben. De afbraakproducten van bestrijdingsmiddelen (en ook de onzuiverheden in de producten) volgen een sluipweg in de regelgeving. Deze middelen kunnen soms ook erg giftig zijn, of kankerverwekkend. Deze afbraakproducten (metabolieten) hoeven echter niet uitgebreid getest te worden bij de toelating. Met een 'mini'-evaluatie wordt alleen bepaald of ze 'relevant' cq. 'niet-relevant' zijn. De industrie was er vervolgens als de kippen bij, zie [Writing IOR](#) pagina 39, om in een panel te infiltreren die een 'Guideline' (Europees richtsnoer) schreef hoe metabolieten 'niet-relevant' verklaard konden worden. In dat geval telt de 0,1 ug/L niet meer, maar een door de industrie verzonden waarde van 0,75 ug/L, zie [TTC Writing IOR](#), pagina 56. Als deze door de industrie voorgestelde 'veilige' waarde in het drinkwater desondanks wordt overschreden, mag het ook 10 ug/L zijn met behulp van een 'refined risk assessment' en zelfs nog weer daarboven met een 'carefull evaluation'. Een voorbeeld is de toelating van het fungicide Captan door het Ctgb. De giftige metaboliet (genaamd THPAM) kan volgens berekeningen van het Ctgb tot 59 ug/L in het grondwater/drinkwater terecht komen, bijna 600x de drinkwaternorm. Het Ctgb kon deze enorme vervuiling van het drinkwater goedkeuren met behulp van deze dubieuze Europese Guideline. Naast Captan zijn er diverse metabolieten met verdacht kankerverwekkende

eigenschappen die in het grondwater terecht kunnen komen, zoals de metaboliëten van de bestrijdingsmiddelen Carfentrazone-ethyl, Thifensulfuron-methyl, Flazasulfuron, Metsulfuron-methyl, Iprovalicarb.

Oppervlaktewater

Bij de 23 oppervlaktewater winningen, inclusief oeverinfiltratie winningen, worden met het Rijn- en Maaswater tegelijk een enorme cocktail aan chemische stoffen binnengehaald. Bij de bestrijdingsmiddelen zijn de probleem stoffen AMPA (metaboliët van Glyfosaat), Glyfosaat zelf, Bentazon, Diuron, Aldicarb-sulfoxide (beide laatste zijn verboden, maar toch te vinden in de rivieren), en diverse andere bestrijdingsmiddelen. De stoffen komen uit het industriële afvalwater, maar ook als uitspoeling vanuit de landbouw en bebouwd gebied in de rivieren terecht. De drinkwaterbedrijven passen hier een uitgebreide zuivering toe.

Grondwater

Volgens het RIVM vormen bestrijdingsmiddelen bij 52 van de 192 winningen een (potentieel) probleem met waarden over of rond de norm. Van de 11 meest aangetroffen bestrijdingsmiddelen zijn er 10 herbiciden. Van de 11 zijn er 6 inmiddels verboden, maar omdat grondwater er (vele) jaren over doet de drinkwaterputten te bereiken, zal er nog vele jaren sprake zijn van een na-ijleffect. De metaboliët BAM staat nummer 1 (33 overschrijdingen). De stof kan van het in 2009 verboden herbicide Dichlobenil afkomstig zijn, maar ook van de nieuw toegelaten stof Fluopicolide. Bentazon (20 overschrijdingen) en Mecoprop (11 overschrijdingen) staan op nummer 2 en 3. Beide zijn nog toegelaten. AMPA (van Glyfosaat) en Isoproturon zijn ook probleem stoffen. Opmerkelijk is dat er geen deugdelijke metingen zijn van ondiep grondwater onder landbouw percelen, en dat er zodoende geen goed beeld is van de bescherming van toekomstig drinkwater.

De bescherming via de toelating en via 'Grondwaterbeschermingsgebieden' (waterwingebieden rond een winningsput), gebieden waar geen bestrijdingsmiddelen mogen toegepast worden, is dus duidelijk ontoereikend. De uiteindelijke oplossing is het toepassen van niet-chemische alternatieven in de landbouw.